

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 19 kwietnia 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.30.2020.EK1

Pani
Agnieszka Mietelska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Zagrodnie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 29 – 30 czerwca 2020 r., na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy Edyta Kamińska – inspektor wojewódzki i Emilia Molska-Kaźmierczak – inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili zdalnie kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zagrodnie, zwanym dalej „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 czerwca 2019 r. do 29 czerwca 2020 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym przez Wicewojewodę Dolnośląskiego dnia 13 grudnia 2019 r. Planem Kontroli na I półrocze 2020 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełniły:

- do 15 sierpnia 2019 r. Pani Małgorzata Staszczak;
- od 17 sierpnia do dnia kontroli Jadwiga Furmaniak, odpowiedzialne za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W wyniku przeprowadzonej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowością, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Możliwą przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości było nieprzestrzeganie lub niewłaściwa interpretacja zapisów zawartych w ustawie.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Ośrodka pod numerem 2/2020.

Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie przedłożonej dokumentacji dotyczącej organizacji systemu pracy z rodziną, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie pracowników oraz oświadczeń złożonych przez kierownika Ośrodka.

W toku przeprowadzonych czynności kontrolnych ustalono:

Uchwałą Nr XIII.78.2019 Rady Gminy Zagrodno wprowadzono Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagrodnie. W związku z tym straciła moc uchwała XXI.165.2012 Rady Gminy Zagrodno z dnia 28 września 2012 r. w sprawie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagrodnie oraz uchwała XVII.84.2016 Rady Gminy Zagrodno z dnia 22 marca 2016 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagrodnie. W Statucie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagrodnie stanowiącym załącznik do uchwały Nr XIII.78.2019 Rady Gminy Zagrodno z dnia 30 września 2019 r. wskazano iż GOPS działa m.in. na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 14 – 19)

Bieżącą działalność Ośrodka, w okresie objętym kontrolą, określał Regulamin organizacyjny Ośrodka wprowadzony w życie zarządzeniem Nr GOPS.10.2019 r. z dnia 15 października 2019 r. Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Zagrodnie. Wyodrębniono w nim w § 8 punkcie 4 stanowisko pracownika socjalnego oraz w punkcie 6 stanowisko asystenta rodziny. Z treści § 16 oraz § 18 wynikał obowiązek realizacji przez pracowników GOPS zadań wskazanych w ustawie.

(dowód: akta kontroli str. 20 – 36)

Wójt Gminy Zagrodno Zarządzeniem Nr 0050.51.2019 z dnia 28 sierpnia 2019 r. upoważnił Kierownika Ośrodka do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 37 – 38)

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Mając na uwadze powyższe, Rada Gminy Zagrodno podjęła uchwałę Nr XXVII.148.2017 z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 zmienioną uchwałą Nr XXVIII.166.2017 z dnia 27 kwietnia 2017 r. Program składał się z dziesięciu rozdziałów: Wstęp, Podstawa prawna, Diagnoza, Zadania w zakresie wspierania rodziny, Adresaci programu, Źródła finansowania, Realizacja programu, Przewidywane efekty, Monitorowanie przebiegu i ewaluacja programu, Podsumowanie. Jako cel główny Programu przyjęto

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu ich funkcjonowaniu. Realizację zadań wskazanych w Programie powierzono Ośrodkowi przy udziale instytucji działających na rzecz rodzin. Gmina realizowała cele Programu m.in. poprzez pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych zapewniając im wsparcie i pomoc asystenta rodziny, działania aktywizujące społecznie i zawodowo na rzecz rodzin, w których członkowie rodzin pozostawali bez pracy, zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz informowanie o miejscach udzielania wsparcia i pomocy, w celu podniesienia kompetencji opiekuńczo – wychowawczych, podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, a także współpracę z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za rok 2019 przedłożono Radzie Gminy w dniu 28 lutego 2020 r. i odnosiło się do celów zawartych w Programie. Kolejny Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 nie został zatwierdzony w okresie objętym kontrolą.

(dowód: akta kontroli str. 39 – 51)

W myśl art. 179 ust. 1 ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Organowi kontroli przedstawiono złożone Radzie Gminy w Zagrodnie w dniu 28 lutego 2020 r. „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu systemu pieczy zastępczej w 2019 r.” W dokumencie zawarto informacje o działaniach asystenta rodziny oraz współfinansowaniu przez gminę pobytu dzieci w pieczy zastępczej, nie zawarto natomiast potrzeb związanych z realizacją powyższych zadań. Zgodnie z zapisem art. 179 ust. 1 ustawy sprawozdanie winno przedstawiać realizację wszystkich zadań z zakresu wspierania rodziny i potrzeb w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 52 – 54)

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, za organizację i prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Mając na uwadze powyższe, w okresie objętym kontrolą, mieszkańcy gminy, mogli korzystać z pomocy terapeuty ds. uzależnień, który pełnił dyżur raz w tygodniu w Punkcie Konsultacyjnym. Udzielał on porad i wsparcia zarówno osobom uzależnionym, jak i ich rodzinom.

W celu skorzystania z kompleksowej pomocy psychologicznej i pedagogicznej mieszkańcy gminy, w tym rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, byli kierowani do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Złotoryi, w którym dyżury pełnili:

- Psycholog 1: w poniedziałki 12:00 – 15:00, wtorki 8:00 – 12:00, czwartki 8:00 – 11:00;
- Psycholog 2: poniedziałki, środy i piątki w godz. 16:00 – 19:00;
- Doradca ds. spraw osób niepełnosprawnych: od poniedziałku do piątku w godz. 7:00 – 15:00;
- Specjalista ds. interwencji kryzysowej: od poniedziałku do piątku w godz. 7:00 – 15:00.

Mieszkańcy Gminy mogli skorzystać z pomocy doradcy zawodowego oraz specjalisty ds. ekonomii społecznej, działających w Powiatowym Urzędzie Pracy w Złotoryi.

Kierowani byli także do Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Złotoryi przy Powiatowym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli i Poradnictwa Psychologiczno – Pedagogicznego, której celem jest wspomaganie rozwoju i efektywności dzieci i młodzieży, pomoc uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz udzielanie dzieciom, młodzieży ich rodzicom, opiekunom, nauczycielom i wychowawcom pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rehabilitacyjnej. Korzystanie z pomocy było dobrowolne i bezpłatne, swoim działaniem obejmowało miasto Złotoryja i powiat złotoryjski.

Osoby zainteresowane skorzystaniem z mediacji kierowane były do Sądu Rejonowego w Złotoryi III Wydział Rodzinny i Nieletnich przy ul. Kolejowej 3.

Zgodnie z Oświadczeniem Kierownika GOPS, Gmina Zagrodno nie świadczyła usług opiekuńczych i specjalistycznych w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, z powodu braku zgłoszeń i potrzeb w tym zakresie.

W Urzędzie Gminy w każdą środę pełnił dyżur radca prawny. Z pomocy radcy prawnego od 1 czerwca 2019 r. do dnia kontroli skorzystała jedna rodzina objęta wsparciem asystenta rodziny.

Kierownik Ośrodka oświadczył, iż w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Zagrodno nie funkcjonowała żadna grupa wsparcia dla rodzin w myśl rozumienia ustawy z uwagi na brak zainteresowania taką formą pomocy.

Gmina nie prowadziła placówek wsparcia dziennego, nie zleciła również realizacji tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem wójta Gminy Zagrodno o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

Na podstawie art. 29 i art. 31 ustawy, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych może być objęta pomocą rodziny wspierającej. Kierownik Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą, na terenie Gminy Zagrodno nie funkcjonowały rodziny wspierające ze względu na brak chętnych osób do pełnienia tego zadania

(dowód: akta kontroli str. 55-57)

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniony był jeden asystent rodziny. Praca asystenta nie była łączona z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie Gminy Zagrodno, jak również asystent nie prowadził postępowań administracyjnych z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę, co zgodne jest z art. 17 ust. 2 – 4 ustawy. W okresie od dnia 1 czerwca 2019 r. do dnia kontroli wsparciem i pomocą asystenta objętych było 6 rodzin, z jedną z nich asystent zakończył współpracę z powodu zmiany miejsca zamieszkania rodziny. Najczęściej występującymi problemami w badanych rodzinach była niewydolność wychowawcza, zaniedbania opiekuńcze oraz uzależnienia.

Na podstawie losowo wybranych akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną, dokonano oceny prawidłowości i zgodności realizowanych zadań z wymogami określonymi w ustawie i stwierdzono, co następuje:

- a) zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, w każdym badanym przypadku pracownik socjalny Ośrodka sporządzał wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- b) zgodnie z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy, pracownik socjalny niezwłocznie po sporządzeniu oceny sytuacji osoby lub rodziny występował do kierownika Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta;
- c) zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy, kierownik Ośrodka niezwłocznie wyrażał zgodę na piśmie na przydzielenie rodzinie asystenta;
- d) zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy, każda z badanych rodzin podpisała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem rodziny na druku własnym Ośrodka;
- e) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy, asystent winien dla każdej rodziny opracować i realizować „plan pracy z rodziną”. Poddane ocenie „plany pracy z rodziną” zawierały zakres działań z rodziną, terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Dodatkowo, w planach zostały m.in. określone cele główne i cele szczegółowe współpracy, w niektórych z nich także osoby odpowiedzialne za wykonanie konkretnego działania.
- f) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent winien dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co 6 miesięcy i przekazywać ją do akceptacji kierownika Ośrodka. We wszystkich badanych sprawach asystent dokonywał oceny sytuacji rodziny wskazując, które cele i działania zostały zrealizowane lub nie. W dokumencie zawarte były także wskazania do dalszej pracy asystenta z rodziną. Kierownik Ośrodka podpisem potwierdzał zapoznanie się z treścią okresowej oceny sytuacji rodziny sporządzanej przez asystenta. Okresowe oceny sytuacji rodziny opracowywane były częściej niż co pół roku, wskazywano w nich jakiego okresu dotyczą, np.: „02.01.2020 – 31.01.2020”, „03.03.2020 – 28.06.2020”, „1.04.2020 – 28.06.2020”. W kilku przypadkach brakowało ciągłości okresu podlegającego

ocenie. W ośmiu przypadkach w *Okresowych ocenach sytuacji rodzin* wskazano datę sporządzenia dokumentu, która poprzedzała ostatni dzień przedziału czasowego, którego dotyczyła ta ocena. Przy dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny należy zachować ciągłość terminów podlegających ocenie oraz prawidłowo datować sporządzane dokumenty.

Ponadto w teczках asystenta rodziny znajdowały się dokumenty pod nazwą „Dziennik pracy asystenta rodziny”, w którym asystent rodziny zawierał następujące informacje: data wizyty, podjęte działania, realizacja, uwagi, podpis asystenta rodziny. Asystent rodziny sporządzał także dokument pod nazwą „Półroczny raport z pracy z rodziną”. W teczках asystenta rodziny znajdowały się także dokumenty podpisane przez osoby objęte wsparciem asystenta pod nazwą „Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych dla osób korzystających ze wsparcia asystenta rodziny”.

(dowód: akta kontroli str. 58-211)

Zgodnie z art. 176 pkt 5 i art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków na opiekę i wychowanie w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Na dzień kontroli 6 dzieci pochodzących z Gminy Zagrodno umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym 4 dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej i 2 dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Na podstawie losowo wybranych not księgowych o numerach: 69/2020, 76/2020, 91/2020, 97/2020, 113/2020 i 119/2020 wystawionych przez Powiat Złotoryjski i obciążających Gminę Zagrodno za pośrednictwem Ośrodka odpłatnością za wydatki poniesione na dzieci umieszczone w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej, potwierdzono realizację obowiązku wynikającego z przepisów ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 212 – 218)

Na dzień kontroli w Ośrodku zatrudnionych było 3 pracowników socjalnych. Kwestie dotyczące kwalifikacji ww. osób regulują odrębne przepisy.

W przypadku wykształcenia asystenta rodziny, analiza akt osobowych wykazała, iż nie posiadał on kwalifikacji zgodnych z art. 12 ustawy. Osoba zatrudniona na tym stanowisku posiadała wykształcenie średnie w zawodzie pracownika socjalnego, udokumentowany wieloletni staż pracy z dziećmi lub rodziną, ale nie przeszła wymaganego szkolenia, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9

grudnia 2011 r. (Dz. U. Nr 272, poz. 1608) w sprawie szkoleń na asystenta rodziny. W świetle przepisów prawa powszechnie obowiązującego, powyższe stanowi nieprawidłowość.

(dowód: akta kontroli str. 232-271)

W zakresie realizacji obowiązku gminy wynikającego z art. 176 pkt. 2 i pkt 4 lit. b ustawy o konieczności tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, z dokumentacji przedstawionej przez Kierownika podczas postępowania kontrolnego wynika, że asystent brał udział w 1 szkoleniu w okresie objętym kontrolą.

(dowód: akta kontroli str. 234)

W okresie objętym kontrolą Ośrodek, w ramach zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej, realizował następujące programy rządowe: „Rodzina 500+”, Program „Za Życiem”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Karta Dużej Rodziny” (wydano 91 kart).

(dowód: akta kontroli str. 57)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zagrodnie w zakresie organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami, stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Osoba zatrudniona na stanowisku asystenta rodziny nie posiadała odpowiednich kwalifikacji zawodowych.

Wobec stwierdzonej powyżej nieprawidłowości w działalności jednostki, wydaje się zalecenie pokontrolne:

1. Doprowadzić do zgodności z przepisami ustawy zatrudnienie osoby na stanowisku asystenta rodziny.

Podstawa prawna: art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

Termin realizacji: niezwłocznie.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821). W terminie do dnia 25 czerwca 2021 r. kierownik jednostki

podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Janusz Wójcik
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Edyta Kamińska
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Morawiec
.....
(członek zespołu inspektorów)